

Orta Asya ve Kafkaslardaki Dağlık Su Havzalarının Sürdürülebilir Yönetimi için Kapasite Geliştirme (GCP/SEC/002/TUR) Projesi

CHOLOK KAIYNDY (KIRGIZISTAN) MIKRO-HAVZASI ENTEGRE VE KATILIMCI RAHABİLİTASYON PLANI

BİLGİ NOTU

Orta Asya ve Kafkasya bölgesindeki su havzalarında, arazi ve doğal kaynakların yerel toplumlarca sürdürülebilir olmayan kullanımları sonucu toprak, su ve biyolojik kaynakların kaybı, yerel halkın ve hatta ovalarda (alçak rakımlarda) yaşayan ve dağlardan beslenen nehir ve akarsulara bağlı olan halkın gıda güvenliği ve refahının kötüleşmesi ile sonuçlanan yoğun doğal kaynak tahribatı bulunmaktadır.

Halkın bilinçsizliği ve politik taahhütlerin yetersizliği, uygun olmayan politik yaklaşımlar ve kurumsal kapasite eksikliği ve iklim değişikliğinin etkileri gibi diğer faktörler de bu olumsuz gidişatı desteklemektedir.

“Orta Asya ve Kafkaslardaki Dağ Su Havzalarının Sürdürülebilir Yönetimi için Kapasite Geliştirme” isimli ve FAO/Türkiye Ortaklık Programı (FTPP) tarafından finanse edilen proje, entegre ve katılımcı havza yönetimi yaklaşımı ve uygulamaları için halkın bilinçlendirilmesini, politik taahhütlerin geliştirilmesini ve ulusal kapasitelerin iyileştirilmesini amaçlamaktadır. Proje özellikle, FAO’nun havza yönetimi alanındaki küresel deneyimlerinden sağlanan sonuçların gözden geçirilmesine ve bölge ülkelerin de uygulanan ulusal ve uluslararası proje ve programlardan elde edilen deneyimlerin paylaşılmasına odaklanmıştır. Bu çerçevede, Türkiye’nin uzun dönemdeki havza yönetimi uygulamalarındaki deneyimlerinin paylaşılması maksadıyla Orman ve Su İşleri Bakanlığı (MFWA) ve Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) tarafından da ilave destek sağlanmaktadır.

Proje ülkeleri, Azerbaycan, Kırgızistan, Tacikistan, Türkiye ve Özbekistan genel olarak dağlık arazi özelliklerine sahip olup, kurak ve yarı-kurak iklim koşulları, ormanca fakir, düşük gelirli, yetersiz su kaynakları olan, sınırlı tarım arazisi ve geniş mera sahaları ile karakterize edilmektedir. Bu dağlık alanlarda yaşayan topluluklar istikrarsız sosyal ve ekonomik şartlar ve sürdürülebilir olmayan arazi ve doğal kaynak kullanımı şartlarına sahip bulunmaktadırlar.

Proje ülkelerinin dağlık alanlarında ve ovalardaki toprak, su ve biyolojik kaynakların bozulmasının ve kaybının azaltılması ile rehabilite edilmiş ve sürdürülebilir şekilde yönetilen dağlık havzalardan daha fazla çevresel, sosyal ve ekonomik fayda temin edilebilmesi projeden beklenen başlıca uzun vadeli etkilerdir. Bu faydalar aynı zamanda iklim değişikliğine uyumu ve etkilerinin azaltılmasını da destekleyecektir.

Projenin hedeflediği önemli çıktılardan birisi, kazanılan deneyimlerin test edilmesi ve gösterilmesi amacıyla bir proje ülkesinde katılımcı ve entegre bir havza rehabilitasyon planının hazırlanması ve uygulanmasıdır. Bu amaçla hazırlan mevcut plan, FAO uzmanları, Orman ve Su

İşleri Bakanlığı Çölleşme ve Erozyonla Mücadele Genel Müdürlüğü (Türkiye), Kırgızistan Çevre Koruma ve Ormancılık Devlet Ajansı'ndan seçilmiş uzmanlardan oluşan çok sektörlü bir planlama ekibi tarafından ve Kırgızistan'ın *Panfilov* idari bölgesinde seçilen *Cholok Kaiyndil* mikro-havzası (MC) için hazırlanmıştır.

Planın hazırlanmasına *Cholok Kaiyndil* mikro-havzası (MC) alanında bulunan Telman köyü halkı aktif olarak katılmışlardır. Ayrıca, Panfilov kaymakamı ile bu ilçedeki tarım, orman, mera ve su yönetimi ile ilgili yerel yönetim birimlerinden uzmanların da plan hazırlama çalışmalarına çok önemli katkı ve destek sağlamışlardır.

Bu mikro havza planı, çevreyle ilgili unsurları dikkate alan gelir getirici ve refah geliştirici faaliyetlerle (örneğin; sulama, içme suyu iyileştirme, arıcılık, tarım-orman kombine sistemler vb.) kombine edilmiş bazı doğal kaynak ıslahı ve yönetimi girişimlerinin uygulanmasını önermektedir. Plan ayrıca, yerel halkın ve ilgili kurum uzmanlarının kapasitelerinin geliştirilmesini de desteklemektedir. Doğal kaynak rehabilitasyon çalışmaları da dahil olmak üzere tüm faaliyetlerin demostatif amaçlı olması nedeniyle, uygulama sahası olarak Telman köyü ve civarındaki mikro havza seçilmiştir. Yeni önerilen yaklaşımlarla birlikte, mevcut geleneksel arazi kullanım sistemleri ve doğal kaynak iyileştirme teknikleri de aynı proje kapsamındaki uygulama sahalarında karşılaştırma ve eğitim maksadıyla dikkate alınmaktadır.

Proje bütçesinde de belirtildiği üzere, bu mikro havza planının uygulamaları genel olarak FA, TİKA ve ÇEM tarafından finanse edilecektir. FAO ve ÇEM kaynakları esas itibarıyla kapasite geliştirme konularına tahsis edilirken, TİKA kaynakları doğal kaynaklar ve gelir getirici uygulamalara yoğunlaşmaktadır. Yerel halkın (köylüler) maliyet paylaşımı kapsamındaki projeye katkıları da (çoğunlukla işgücü olarak) özel bir önem ifade etmektedir.

GCP/SEC/002/TUR projesinin 2015 yılında bitmesi nedeniyle, mikro plan faaliyetleri 2014 ve 2015 sonuna kadar olan sınırlı bir dönem için planlanmıştır. Buna rağmen, başarılı sonuçların sağlanması ve projenin *Cholock Kayndil* mikro havzasının diğer yüksek sahalarında ve mikro havzadaki komşu köyler olan *Kum-Aryk* ve *Bukharo* köylerini de kapsayacak şekilde yeni bir projenin formüle edilmesini sağlayacağı beklenmektedir.

MC Proje uygulama sahasında yapılan katılımcı toplantılar, saha incelemeleri, alan etütleri ve değerlendirme çalışmalarından bazı görüntüler

Cholok Kaiyndy Micro havzası konumu ve uzay görüntüsü

MH'dan bir görüntü

MH nin Kırgızistan daki konumu

MİKRO HAVZA PLANINDA ELE ALINAN ANA KONU BAŞLIKLARI VE PLAN DİSPOZİSYONU

1 PLANIN AMACI B-VE KAPSAMI

2 MİKRO HAVZANIN TANITIMI

2.1 Mikro havzanın seçilme nedenleri (kriterleri)

2.2 Konumu, coğrafi ve iklim durumu

2.2.1 Konum, topoğrafya, jeolojik yapı, toprak şartları

2.2.2 İklim

2.2.3 Hidrolojik durumu

2.3 Mevcut arazi kullanımı tipleri ve mülkiyet durumu

2.3.1 Arazi kullanımı

2.3.2 Arazi mülkiyeti ve doğal kaynakların kullanım hakları

2.4 Nüfus yapısı ve mikro havzadaki sosyal ve ekonomik durum

3 YEREL HALK VE TARAFLARCA BELİRLENEN TEMEL PROBLEMLER, GELİŞME İHTİYAÇLARI VE ÇÖZÜMLERİ 11

3.1 Katılımcı yaklaşımlarla belirlene problemler ve ihtiyaçlar

3.2 Köylüler ve uzmanlarca yapılan ortak toplantılar ve problem alanlarının incelenmesi

4 AMAÇLAR VE BEKLENEN ÇIKTI VE SONUÇLAR

4.1 Amaçlar

4.2 Beklenen çıktı ve sonuçlar

5 MİKRO HAVZADA UYGULANACAK FAALİYETLER

5.1 Doğal kaynakların rehabilitasyonu için yapılacak işler

5.2 Yerel halkın gelir getirici ve refahının geliştirilmesine yönelik faaliyetler

5.3 Bilinçlendirme, eğitim ve kapasite geliştirme faaliyetleri

6. MİKRO HAVZA PLANIN UYGULANMASI İÇİN MALİYET VE BÜTÇE TAHMİNLERİ

6.1 Tahmini maliyetler

6.2 Faaliyet bazında proje bütçesi ve finans kurumları

7 BEKLENEN ETKİLER, FAYDALAR VE FAYDALANICILAR

8 PLANIN UYGULANMASI, SONUÇLARI VE SONUÇLARIN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİĞİ İLE İLGİLİ RİSKLER,

8.1 Planın başarısı ile ilgili riskler ve risklerin azaltılması

8.2 Plan sonuçlarının ve etkilerinin sürdürülebilirliği

9 PLAN UYGULAMASINDA KURUMSAL DÜZENLEMELERİ VE İZLEME

9.1 Gerekli kurumsal düzenlemeler

9.2 Plan uygulamalarının izlenmesi, sonuç ve çıktıların değerlendirilmesi

10 EKLER

Ek 1: Tanımlar

Ek 2: Haritalar

2.1 Jeoloji haritası

2.2 Toprak haritası

2.3 Vejetasyon haritası

2.4 Uygulanacak faaliyetler haritası

Ek 3: Doğal kaynakların rehabilitasyonu için teknik tedbirler

Ek 4: MH plan uygulamasında birim maliyetler

Ek 5: MC deki çevresel, sosyal ve ekonomik faaliyetlerin değerlendirilmesi